

تحلیلی بر نظام توزیع و واحدهای صنفی در ایران

داود چراغی

(فوق لیسانس اقتصاد، «موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی»)

مختلف انتقال، نگهداری و فروش، کالاها یا خدمات خود را به مصرف کنندگان ارائه دهند.

بدین ترتیب با توجه به کارکرد واحدهای صنفی، وظایف آن‌ها در همه کشورها تقریباً یکسان است اما در هر کشور، چگونگی ایجاد و گسترش، شکل ظاهری و عملکرد واحدهای صنفی، تحت تاثیر سیاست‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و قوانین و مقررات مختلف مرتبط با این گونه واحدها توسط دولت ملی و محلی (شهرداری‌ها) می‌باشد. همچنین عملکرد واحدهای صنفی نقش بسیار مهمی در حمایت از مصرف کنندگان و تولیدکنندگان دارد.

دولت‌ها می‌توانند در کوتاه‌مدت، میان مدت و بلندمدت با سیاست‌گذاری،

برنامه‌ریزی و نظارت اصولی بر بازار کالاها، موجب شکل‌گیری صحیح، کارآ و بهینه واحدهای صنفی باشند که در آن، هم از حقوق تولیدکنندگان و مصرف کنندگان حمایت گردد و هم واحدهای صنفی بتوانند در یک فضای رقابتی سالم به دنبال استفاده از ابزار و روش‌های نوین توزیع در جهت کسب سود بیشتر، فعالیت کنند. در چنین اقتصادی واحدهای صنفی از امکانات مختلف نرم‌افزاری و سخت‌افزاری برای ارائه خدمات بهتر به مصرف کنندگان و انتقال نقدینگی و پس‌انداز مصرف کنندگان به تولیدکنندگان استفاده می‌کنند. بخشی از این خدمات از ناحیه دولت (ملی و محلی) همچنین اتحادیه‌ها و مجامع صنفی برای کنترل و

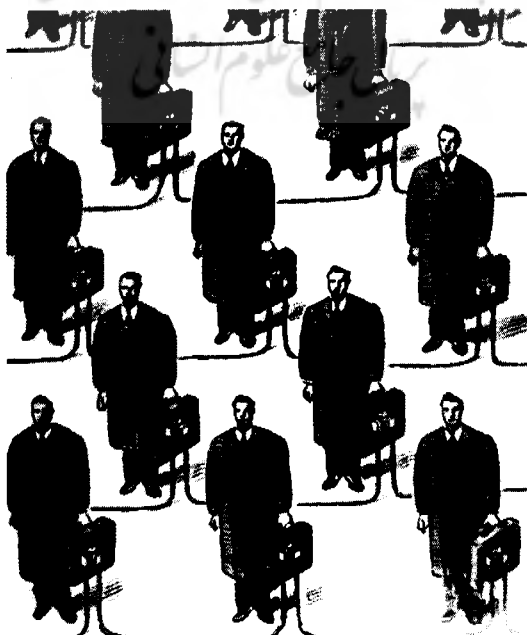
این مطلب، ضمن ارائه تصویری از نظام توزیع کالاها در ایران و مقایسه تطبیقی آن با برخی از کشورهای جهان، به بررسی عوامل موثر بر تعداد و عملکرد واحدهای صنعتی می‌پردازد.

۱- مقدمه

واحدهای صنفی در هر کشور، نقشی موثر و اساسی در پیشرفت، رشد و توسعه اقتصاد کشور دارند. این واحدها حلقه واسط بین تولیدکنندگان (واردکنندگان) و مصرف کنندگان می‌باشند. آن‌ها با انتقال کالا از تولیدکنندگان (با صرف هزینه و زمان کم‌تر همراه با رعایت استانداردهای سلامت کالا) به مصرف کنندگان و در مقابل آن، انتقال منابع نقدینگی از

مصرف کنندگان به تولیدکنندگان، چرخه اقتصاد کشور را تکمیل می‌نمایند. واحدهای صنفی در کشورهای مختلف با توجه به فرهنگ، سنت، جهت‌گیری، برنامه‌ریزی و سیاست‌های کلان اقتصاد کشور شکل می‌گیرند.

اگرچه این گونه واحدها در کشورهای مختلف از نظر کارکرد و حتی شکل ظاهری متفاوت می‌باشند اما به طور کلی از وظایف یکسانی برخوردار می‌باشند. آن‌چه در کارایی بهینه این گونه واحدها در اقتصاد هر کشور، موثر می‌باشد، این است که این واحدها در یک فضای رقابتی با کم‌ترین هزینه و زمان همراه با رعایت استانداردهای

جدول (۱) - تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب به تفکیک عمده‌فروشی و

خرده‌فروشی و جمعیت ایران طی سال‌های ۱۳۴۷ تا ۱۳۸۲

سال	واحدهای خرده‌فروشی	واحدهای عمده‌فروشی	کل واحدهای عمده فروشی و خرده‌فروشی (دارای پروانه کسب)	جمعیت (نفر)	نسبت جمعیت کشور به تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب
۱۳۴۷	۱۷۹۱۰۲	۱۵۶۴۵	۱۹۴۷۴۷	۲۷۲۶۸۰۰۰	۱۴۰/۰
۱۳۵۵	۳۷۰۸۶۴	۲۱۱۶۶	۳۹۲۰۳۰	۳۳۷۰۸۷۴۴	۸۶/۰
۱۳۶۵	۶۳۴۵۹۰	۲۸۷۱۲	۶۶۳۳۰۲	۴۹۴۴۵۰۱۰	۷۴/۵
۱۳۷۳	۹۱۸۲۴۳	۶۱۴۴۹	۹۷۹۶۹۲	۵۸۳۳۱۰۰۰	۵۹/۵
۱۳۸۲	۱۲۸۰۰۸۳	۷۲۵۵۲	۱۳۵۲۶۳۵	۶۷۷۰۰۰۰۰	۵۰/۱
۱۳۸۳	-	-	۱۴۶۹۲۸۸	۶۸۱۵۰۰۰۰	۴۶/۴
۱۳۸۴	-	-	۱۶۰۲۶۲۶	۶۸۶۰۰۰۰۰	۴۲/۸

ماخذ:

۱- سالنامه‌های آماری مرکز آمار ایران، سال‌های مختلف

۲- وزارت بازرگانی، دفتر بررسی محصولات و نظارت بر شبکه‌های توزیع

۳- بانک مرکزی، نماگرهای آماری، شماره‌های مختلف

نظارت بر بازار کالاها و خدمات پایه‌ریزی و اعمال می‌گردد و بخش دیگری از سوی واحدهای صنفی برای رقابت و کسب سود در بازار ارائه می‌شود. قوانین مربوط به ایجاد استانداردهای مختلف توزیع سلامت کالا، نظارت و کنترل واحدهای صنفی از طرف دولت و استفاده از روش‌ها و ابزار نوین تجاری از سوی واحدهای صنفی شکل می‌گیرند.

۲- نظام توزیع کالا در ایران

یکی از تفاوت‌های اساسی وضعیت اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ایران با سایر کشورها به خصوص کشورهای توسعه یافته، در شکل، شیوه و ساختار توزیع کالا است. بدین ترتیب واحدهای صنفی به صورت سنتی در تعداد بسیار زیاد، در مترهای کوچک و عدم رعایت اصول شهرسازی و پیش‌نیازهای رفاهی مصرف‌کنندگان نظیر داشتن پارکینگ مناسب، ایجاد و گسترش یافته‌اند. همچنین نظام توزیع کالا در ایران به دلایل مختلف جهت استفاده از روش‌ها و ابزارهای نوین شکل نگرفته است. در جدول (۱) تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب به تفکیک عمده‌فروشی و خرده‌فروشی از سال ۱۳۴۷ تا ۱۳۸۴ آورده شده است.

همان‌گونه که در این جدول مشاهده می‌گردد طی سال‌های ۱۳۴۷ تا ۱۳۸۴، تعداد این واحدها از رشد بسیار بالایی برخوردار بوده و در سال ۱۳۸۴ به‌ازای هر ۴۳ نفر مصرف‌کننده، یک واحد صنفی دارای پروانه کسب فعالیت داشته است. در این سال تعداد واحدهای صنفی بدون پروانه کسب حدود ۴۰۰ هزار واحد برآورده شده است. بدین ترتیب مشاهده می‌گردد در این سال به‌ازای هر ۲۹ نفر مصرف‌کننده یک واحد صنفی دایر بوده است (به‌ازای هر هزار نفر مصرف‌کننده حدود ۳۴ واحد صنفی). تعداد واحدهای صنفی

برای هر هزار نفر مصرف‌کننده در برخی کشورها به شرح ذیل می‌باشد:
- آلمان به‌ازای هر ۱۰۰۰ نفر مصرف‌کننده ۴/۹ واحد صنفی، متوسط اشتغال در هر واحد صنفی ۶/۷ نفر.

- ترکیه به‌ازای هر ۱۰۰۰ نفر مصرف‌کننده ۵/۰ واحد صنفی.
- آمریکا به‌ازای هر ۱۰۰۰ نفر مصرف‌کننده ۶/۱ واحد صنفی، متوسط اشتغال در هر واحد صنفی ۱۱/۷ نفر.

- فرانسه به‌ازای هر ۱۰۰۰ نفر مصرف‌کننده ۶/۶ واحد صنفی، متوسط اشتغال در هر واحد صنفی ۳/۷ نفر.
- ژاپن به‌ازای هر ۱۰۰۰ نفر مصرف‌کننده ۱۱/۲ واحد صنفی، متوسط اشتغال در هر واحد صنفی ۵/۱ نفر.

قابل ذکر است اگرچه تعداد واحدهای صنفی در ایران در مقایسه با سایر کشورها بسیار زیاد و گسترده بوده، اما اگر تعداد واحدهای صنفی در سایر کشورها با توجه به مترها و تعداد شاغلین (متوسط شاغلین واحدهای صنفی ایران ۲/۵ نفر در هر واحد صنفی) واحدهای صنفی آن‌ها با ایران، مقایسه شود، مشاهده می‌گردد که بخش توزیع کالا در ایران هم از نظر مساحت و هم از نظر اشتغال، نسبت به سایر کشورها کوچک است و این بخش پتانسیل بالایی برای افزایش اشتغال و سرمایه‌گذاری دارد. همچنین با توجه به عدم رعایت اصول شهرسازی در ساخت و ساز این گونه واحدها، عموماً مشاهده می‌گردد واحدهای صنفی در حاشیه خیابان‌ها و بدون داشتن امکانات مطلوب نگهداری کالا و خدمات رفاهی قابل ارائه به مصرف‌کنندگان، باعث ایجاد هزینه‌های جنبی فراوان برای مصرف‌کنندگان شده است.

به‌طور کلی نظام فعلی توزیع کالا در ایران، توان به حرکت در آوردن بخش‌های تولیدی کشور را به خصوص در زمینه ایجاد رقابت سالم در آن‌ها

ندارد و در این حالت به بخش‌های تولیدی کشور اجحاف صورت می‌گیرد. در عین حال به مصرف‌کنندگان نیز اجحاف‌های فراوانی تحمیل می‌گردد که شامل اجحاف در انتخاب و خرید کالا به قیمت شفاف و هزینه‌های جنبی دیگر نظیر ترافیک سنگین، افزایش مصرف سوخت، آلودگی هوا و ... می‌باشد. بر این اساس برای رشد و توسعه کشور در راستای رونق بخشیدن به بخش‌های تولیدی و افزایش رفاه مصرف‌کنندگان، ابتدا نیاز به اصلاح نظام توزیع کالا است و در حال حاضر اصلاح نظام توزیع یک ضرورت و پیش‌نیاز برای رشد و توسعه اقتصاد کشور است.

در سال‌های گذشته، توجه چندانی به سوق‌دهی نظام توزیع کالا به سمت یک نظام مطلوب نشده است و اگرچه دولت در بخش‌های تولیدی همچنین در جهت رفاه مصرف‌کنندگان اقدامات فراوانی انجام داده اما همچنان با توجه به مشکلات موجود در بخش توزیع، به اهداف پیش‌بینی شده دست نیافته است.

۳- علل گسترش واحدهای صنفی در سال‌های اخیر

به‌طور کلی عوامل مختلفی بر رشد، توسعه، نحوه استقرار، عملکرد و فعالیت واحدهای صنفی مؤثر است که با توجه به مطالعات، تحقیقات و تجارب، عوامل ذیل را می‌توان در این ارتباط مؤثر دانست. در این مطالعه تنها اثر برخی از این عوامل بر رشد واحدهای صنفی بررسی و تحلیل گردیده است.

۱- تورم: در شرایط تورمی افراد سعی می‌کنند کمتر پول نقد نگهداری کنند و بیشتر ترجیح می‌دهند که همراه با افزایش تورم، حداقل قدرت خرید پس‌اندازشان ثابت بماند. در نتیجه در سال‌های اخیر داشتن واحدهای صنفی با توجه به افزایش ارزش کالاهای نگهداری شده در این واحدها و همچنین افزایش ارزش ملک واحد صنفی در اثر افزایش میزان تورم، می‌تواند عاملی در جهت گسترش این واحدها باشد.

۲- امتیازات ویژه جواز کسب: در حال حاضر از جمله شرایط دریافت وام و تسهیلات از سیستم بانکی یا صندوق‌های قرض‌الحسنه، و ... ضمانت افراد متقاضی، توسط کسبه می‌باشد. با داشتن جواز کسب علاوه بر امکان دریافت کالاهای یارانه‌ای جهت توزیع (به خصوص در سال‌های گذشته) می‌توان به راحتی انواع وام و تسهیلات بانکی که معمولاً میزان سود مورد انتظار آن کمتر از میزان تورم است، دریافت نمود. در نتیجه امتیازات ویژه داشتن جواز کسب نیز می‌تواند از جمله عوامل گسترش واحدهای صنفی باشد.

۳- عدم نیاز به سرمایه بالا: برای ایجاد یک واحد خرده‌فروشی نسبت به بسیاری از فعالیت‌های تولیدی، نیاز به سرمایه کمتری است. معمولاً برای افراد بیکار یکی از آسان‌ترین روش‌های اشتغال، تهیه سرمایه مختصر از محل‌های مختلف جهت ایجاد یک واحد خرده‌فروشی می‌باشد. که این موضوع نیز می‌تواند عاملی برای گسترش واحدهای صنفی کوچک در سال‌های اخیر باشد.

۴- میزان بیکاری: طی سال‌های اخیر تعداد فرصت‌های شغلی ایجاد شده کم‌تر از عرضه نیروی کار بوده و در نتیجه میزان بیکاری افزایش یافته است و بسیاری از افراد بیکار برای گذران زندگی، به روش‌های مختلف اقدام به ایجاد واحد صنفی نموده‌اند. هر چند اضافه شدن واحد صنفی به بازار کالا در بسیاری از شهرها موجب پایین آمدن درآمد سایر افراد شاغل در آن بخش شده است اما به دلیل وضعیت بیکاری، این افراد با حقوق و دستمزد کم

مجبور به ادامه فعالیت بوده و می‌باشند و این امر نیز می‌تواند از عوامل افزایش واحدهای صنفی کوچک در سال‌های اخیر باشد.

۵- راحتی و آسانی کار: یکی دیگر از دلایل گسترش واحدهای صنفی به خصوص در زمینه فروش برخی کالاها نظیر کفش و لباس (بوتیک)، راحتی و آسایش افراد شاغل در این بخش‌ها نسبت به بخش‌های تولیدی به خصوص کارهای صنعتی می‌باشد.

۶- عدم اجرای صحیح و اصولی قوانین و مقررات مربوط به ایجاد واحدهای صنفی توسط متولیان دولتی را نیز می‌توان بر افزایش تعداد واحدهای صنفی سنتی مؤثر دانست.

۷- عدم بازرسی و نظارت اصولی بر عملکرد فعالان در واحدهای صنفی: به دلایل متعدد طی سال‌های اخیر نظارت اصولی و صحیحی بر گسترش فعالیت‌های صنفی صورت نپذیرفته است به خصوص در زمینه رعایت اصول بهداشتی و سلامت تغذیه که این امر موجب استقرار و گسترش واحدهای صنفی در محل‌های نامناسب شده است.

۸- عوارض دریافتی شهرداری‌ها: با توجه به محدودیت‌های قانونی که برای افزایش درآمد شهرداری‌ها وجود دارد یکی از راه‌های تأمین درآمد آن‌ها که طی سال‌های اخیر از آن بسیار استفاده نموده‌اند، عوارض دریافتی برای تبدیل کاربری و احداث مجتمع‌های بزرگ تجاری بوده است. طی این سال‌ها در بسیاری از مواقع شهرداری‌ها برای دریافت عوارض بیشتر، اقدام به گسترش و توسعه بی‌رویه و بیش از حد مجتمع‌های تجاری نموده‌اند.

گسترش بی‌رویه مجتمع‌های تجاری موجب افزایش هزینه‌های دلالی و بالا رفتن قیمت کالاها شده است. در این بین تعداد زیادی واحد صنفی اضافه گردیده که در بسیاری موارد ایجاد و گسترش این واحدهای صنفی موجب ایجاد نارسایی‌هایی برای صنوف فعال در آن مناطق گردیده است.

۹- فقدان قدرت تشخیص نظام مالیاتی در تعیین مالیات واقعی اصناف از جمله علل گسترش بی‌رویه و نابسامانی واحدهای صنفی عمده‌فروشی و خرده‌فروشی طی سال‌های اخیر بوده است.

۱۰- عدم وجود قوانین حمایت از مصرف‌کنندگان.

۴- پیشنهادها

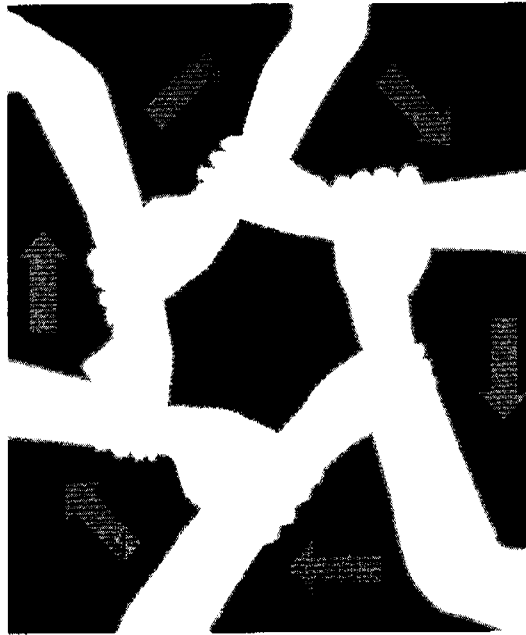
حال با توجه به موارد پیش‌گفته و درک لزوم اصلاح نظام توزیع کالا در جهت افزایش رفاه جامعه (تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان) به این سؤال بر می‌خوریم که چه راهکارهایی باید به کار گرفته شود تا این موضوع تحقق یابد.

در این ارتباط مهمترین وظیفه بر عهده دولت (ملی و محلی) می‌باشد چرا که دولت‌ها با توجه به ابزارهای اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی می‌توانند بر بخش‌های اقتصادی کشور تاثیر گذار باشند.

آن‌ها با سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اجرای آن می‌توانند موجب گسترش بخشی از اقتصاد یا مانع از رشد بخش دیگر شوند. در هر حال وضعیت فعلی بخش‌های مختلف کشور ناشی از سیاست‌گذاری و عملکرد دولت در گذشته می‌باشد.

برای اصلاح نظام توزیع و سوق‌دهی آن به سمت یک نظام کارآ و مطلوب در یک فضای مناسب رقابتی، دولت می‌باید با شناسایی عوامل شکل‌دهنده وضعیت فعلی توزیع کالا در ایران، اقدام به سیاست‌گذاری در جهت حرکت به سمت نظام مطلوب توزیع کند. در این جهت یکی از اقدامات اساسی دولت، کاهش هزینه‌های استفاده از روش‌ها و ابزار نوین تجاری و

پرداخت انواع تسهیلات مستقیم و غیر مستقیم به متقاضیان سرمایه گذاری در این بخش، همچنین افزایش هزینه تاسیس واحدهای کوچک سنتی و کاهش تسهیلات و رانت‌های فعالیت در این بخش می‌باشد. در این ارتباط همان گونه که دولت‌ها برای رشد و توسعه بخش‌های تولیدی، ملزم به تاسیس موسسات توسعه مالی و اعتباری و بانک‌های تخصصی برای تامین مالی سرمایه گذاری و سرمایه در گردش آن‌ها بوده‌اند، می‌باید اقدامات لازم برای شکل‌گیری بانک و موسسات مالی و اعتباری را برای تسهیل در سرمایه‌گذاری و تامین مالی واحدهای صنفی نوین نیز توسط دولت صورت پذیرد. چرا که در حال حاضر بدون حمایت

دریافت و تمدید جواز کسب واحدهای صنفی باشد.

۳- در جهت گسترش فروشگاه‌های بزرگ پیشنهاد می‌گردد، ادغام بیشتر اتحادیه‌های همگن صورت پذیرد در این ارتباط به جای تشکیل اتحادیه‌ها براساس کالاهای مورد فعالیت اتحادیه‌ها، براساس گروه‌های کالایی تشکیل و تعداد آن‌ها محدود گردد. زیرا در حال حاضر برخی از واحدهای صنفی برای دریافت جواز کسب با توجه به زمینه فعالیت نیاز به مراجعه به چند اتحادیه دارند. برای نمونه واحدهای شیرینی فروشی معمولاً آجیل، بستنی و خشکبار را در یک محل توزیع می‌نمایند در حالی که اتحادیه‌های مربوط به برخی از این

دولت، افراد از سرمایه‌گذاری در گسترش روش‌ها و ابزار نوین توزیع، استقبال نخواهند نمود. این بانک می‌باید به صورت تخصصی شکل گیرد تا در کلیه مراحل سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، سرمایه‌گذاری و ... تا شکل‌گیری واحدهای صنفی نوین با ارائه کمک‌های مالی، اعتباری، فنی، اطلاعاتی و اقتصادی به متقاضیان سرمایه‌گذاری و حتی سرمایه در گردش فعالیت آن‌ها در حوزه نظام نوین توزیع کمک نماید. در این راستا دولت در جهت تحقق رشد و توسعه اقتصاد کشور باید همان گونه که پیش قدم در تاسیس بانک‌های تخصصی بخش‌های تولیدی بوده است، در این زمینه - که اهمیت آن اگر بیشتر از بخش‌های تولیدی نباشد کم‌تر از آن نیز نمی‌باشد - سرمایه‌گذاری نموده و بخشی از منابع لازم برای شکل‌گیری این بانک تخصصی را تامین نماید.

کالاهای متفاوت هستند. بازنگری در این موضوع می‌تواند موجب تسهیل در فعالیت واحدهای صنفی و آسان شدن حرکت آن‌ها به سمت واحدهای بزرگ صنفی شود. همچنین باید در خصوص وظایف اتحادیه‌ها بازنگری صورت گیرد و از این تشکل‌ها مانند اکثر کشورهای در زمینه کمک کارشناسی و مشاوره‌ای استفاده و سعی شود ارائه پروانه کسب توسط نهادی خارج از اتحادیه صورت پذیرد چرا که در حال حاضر بسیاری از اتحادیه‌ها در ارائه جواز کسب سخت‌گیری می‌کنند. برای حفظ وضع موجود و جلوگیری از گسترش رقابت بین واحدهای صنفی به طور کلی تصمیم‌گیری در زمینه فعالیت افراد جدید نباید توسط فعالان شاغل در آن صنف صورت گیرد.

۴- در جهت جلوگیری از فرار مالیاتی برخی از واحدهای صنفی، اولاً کلیه واحدها ملزم به دریافت پروانه کسب گردند. ثانیاً واحدهای دارای پروانه کسب ملزم به داشتن دفاتر رسمی سود و زیان گردند در این ارتباط قانون نظام صنفی مصوب سال ۱۳۸۲ نیاز به بازنگری دارد، چرا که براساس این قانون برای تمدید جواز کسب، تسویه مالیاتی حذف و تنها ارائه مدرکی جهت اقدام برای پرداخت مالیات، کافی در نظر گرفته شده است.

۵- در جهت گسترش واحدهای بزرگ و مدرن صنفی و جلوگیری از گسترش واحدهای کوچک سنتی، تخفیفات مالیاتی برای این گونه واحدها در نظر گرفته شود، در مقابل برای دریافت مالیات واقعی از واحدهای سنتی سخت‌گیری بیشتری صورت پذیرد.

۶- شهرداری‌ها در جهت تامین مالی، به جای دریافت عوارض از محل فروش تراکم افزایش تعداد واحدهای صنفی کوچک، اقدام به افزایش عوارض جاری دریافتی از این گونه واحدها نمایند. بدین ترتیب که از آن‌ها با توجه به محل قرارگیری و ایجاد مزاحمت‌های ترافیکی، آلودگی محیط زیستی و ... اقدام به دریافت عوارض شهری نمایند.

۷- شهرداری‌ها برای ایجاد واحدهای بزرگ صنفی اقدام به ارائه تسهیلات شهری آن‌ها هم با توجه به قرارگیری این گونه واحدها در محل مناسب نمایند. در این ارتباط داشتن پارکینگ و رعایت استانداردهای ایمنی و سلامت توزیع کالا اجباری، همچنین تا حد امکان واحدهای بزرگ در پرداخت عوارض شهری ایجاد، گسترش یا فعالیت از تخفیف برخوردار شوند.

انجام اقداماتی برای کاهش فرار مالیاتی واحدهای صنفی کوچک و ارائه تخفیف‌های مالیاتی به فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای از دیگر پیشنهادها مربوط به اصلاح نظام توزیع کالا و خدمات در ایران است. جلوگیری از فروش افزایش تراکم ساخت مجتمع‌های تجاری که دارای واحدهای کوچک صنفی می‌باشند و یا حداقل افزایش عوارض مربوط به ساخت این گونه واحدها در مقابل ارائه تسهیلات و امتیازات به سازندگان واحدهای بزرگ صنفی و فروشگاه‌های زنجیره‌ای از جمله اقدامات مفید برای جلوگیری از گسترش واحدهای صنفی کوچک و سوق دهی نظام توزیع کالا و خدمات ایران به سمت شیوه‌های جدید واحدهای صنفی می‌باشد. در ارتباط با قوانین و مقررات مربوط به ایجاد و فعالیت واحدهای صنفی، پیشنهاد می‌گردد این گونه قوانین با توجه به حمایت از مصرف‌کنندگان و نگهداری و توزیع کالاها در شرایط استاندارد و حفظ سلامت کالاها بازنگری گردد به خصوص در این ارتباط لایحه حمایت از مصرف‌کنندگان جهت تصویب در مجلس شورای اسلامی مطرح گردد.

برخی دیگر از پیشنهادها و توصیه‌های سیاستی این طرح به شرح ذیل است.

۱- در این خصوص، از سوی رسانه‌های گروهی تبلیغ گردد.

۲- پرداخت عوارض شهرداری نیز می‌باید از جمله موارد مورد نیاز برای

ماجد، ۱۳۷۷ چاپ اول.

۴) سعیدالشیخی، صباح ابراهیم، اصناف در عصر عباسی، ترجمه هادی عالم‌زاده. تهران: چاپ سکه، ۱۳۶۲.

۵) لیتتون، رالف، تاریخ آفریقا، ترجمه پرویز مرزبان، تهران: سازمان کتاب‌های جیبی، ۱۳۴۲.

۶) تاریخ جهان باستان: یونان، ترجمه صادق انصاری، علی‌همدانی، محمد باقر مومنی، تهران: نشر اندیشه، ۱۳۵۰.

۷) محسنی، منوچهر، مقدمات جامعه‌شناسی.

۸) زرین کوب، عبدالحسین، تاریخ ایران بعد از اسلام، تهران: اداره کل نگارش وزارت آموزش و پرورش.

۹) پیرنیا، حسین، تاریخ ایران از آغاز تا انقراض ساسانیان، تهران: انتشارات مشیرالدوله.

۱۰) وزارت امور اقتصادی و دارایی. معاونت امور اقتصادی. دفتر تحقیقات و سیاست‌های مالی، محاسبه ظرفیت بالقوه مالیاتی، بخش شرکت و مشاغل، ۱۳۷۵.

۱۱) بانک مرکزی، ترازنامه و گزارش اقتصادی، متوسط دوره ۱۳۸۰-۱۳۴۲.

۱۲) بانک مرکزی، ترازنامه و گزارش اقتصادی و آمارهای مالی بین‌المللی (IFS) صندوق بین‌المللی پول.

۱۳) قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴.

۱۴) قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۵۰.

۱۵) قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۵۹.

۱۶) اصلاح برخی از مواد قانون نظام صنفی ۵۹ مصوب ۱۳۶۸.

۱۷) مجموعه قوانین جزایی.

۱۸) افشاری، فریدون، ماهیت حقوقی اصناف و اصول حاکم بر آن در حقوق ایران، به راهنمایی محمد امامی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شیراز ۱۳۷۶.

۱۹) سایت تخصصی سازمان حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان کشور تحت عنوان www.eappo-ir.org.

۲۰) بولتن چهارمین گردهمایی حمایت از حقوق مصرف‌کننده به مناسبت نهم اسفندماه (روز حمایت از مصرف‌کننده) ۱۴-۹ اسفند ماه ۸۳.

۸- با توجه به این که مسوولیت گسترش و نگهداری شهرها برعهده شهرداری‌هاست، پیشنهاد می‌گردد مسوولیت شهرداری‌ها در ارتباط با سیاست‌گذاری در زمینه ایجاد و فعالیت واحدهای صنفی به‌خصوص در زمینه دریافت جواز کسب بیشتر شود.

۹- با توجه به حذف تعاریف اصناف تولیدی، خدماتی، توزیعی و خدمات فنی در قانون نظام صنفی مصوب سال ۱۳۸۲، پیشنهاد می‌شود با بازنگری در این قانون، تعاریف مناسب در این زمینه ارائه شود، به‌خصوص در ارتباط با تعاریف صنوف تولیدی، با توجه به اصول شهرسازی و لزوم خارج نمودن صنوف آلاینده از محیط شهری به خارج از شهرها و رعایت حقوق مصرف‌کنندگان توسط کلیه واحدهای صنفی، این تعاریف صورت پذیرد.

۱۰- در قانون نظام صنفی واحدهای صنفی به رعایت اصول نگهداری و توزیع استاندارد کالا ملزم شوند و اتحادیه‌ها نیز به بررسی این موضوع و سپس در صورت رعایت آن ارائه پروانه کسب به متقاضیان ملزم باشند. همچنین در دوره فعالیت نیز بازرسی و نظارت در این ارتباط صورت پذیرد.

۱۱- اقدامات لازم از سوی متولیان بخش بازرگانی در جهت راهنمایی مصرف‌کنندگان به چگونگی اعلام تخلف از سوی واحدهای صنفی و معرفی مراجع ذی‌صلاح صورت پذیرد.

۱۲- در قوانین مربوط به ایجاد واحدهای صنفی، رعایت کلیه موارد مرتبط با حقوق مصرف‌کنندگان از نظر مساحت، چیدمان کالا، ارائه قیمت و ... برای دریافت پروانه کسب اجباری گردد.

۱۳- اقدامات لازم در جهت تصویب و ابلاغ قانون حمایت از مصرف‌کنندگان از سوی متولیان بخش بازرگانی صورت پذیرد.

۱۴- با توجه به این که در اکثر کشورها و حتی در ایران، واردات کالاها با توجه به رعایت استانداردهای مورد نظر، مجاز می‌باشد در این ارتباط لازم است که در بازار داخلی نیز عرضه بسیاری از محصولات و کالاها تولید داخل، با توجه به رعایت استاندارد مورد نیاز توزیع شود. در این ارتباط مسوولین بخش بازرگانی، مجامع امور صنفی و اتحادیه‌ها ملزم به ارائه راه حلی در جهت عدم ارائه کالاها غیراستاندارد و مضر برای مصرف‌کنندگان گردند. در این زمینه تجربیات و اقدامات اتحادیه اروپا و کشورهای در حال توسعه می‌توانند مفید و کارگشا باشد.

21. OECD International Regulation Database.

22. Centraal Plan bureau.

23. OECD & UNITED Nations Industrial Development Organization, "Transition Economies Forum on Entrepreneurship and Enterprise Development", Policy Guide Lines and Recommend actions. (1998).

24. boylaud, Olivier & Nicoletti, Giuseppe. "Regulatory Reform in Retail Distribution". OECD Economic Studies. No.32, (2001/1).

25. boylaud, Olivier. "Regulatory Reform In Road Freight And Retail Distribution". Economics Department Working Papers No. 255.P: 44-55, (2000).

26. Pilat, Dirk "Regulations and performance in the Distribution Sector, OECD Economics Department Working Papers, no, 180, (1997).

27. Flath, David. "Regulations, Distribution Efficiency, And Retail Density". NBER Working Paper 9450. (January 2003).

منابع:

۱) پروشانی، ایرج، «واژه‌بازار»، دانشنامه جهان اسلامی، مقاله بازار.

۲) سلطان‌زاده، حسین، بازارهای ایرانی، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۸۰.

۳) صدرزاده افشار، سید محسن، آیین دادرسی و بازرگانی، انتشارات